

RESNICA IN PREVARA SDZ in srednji sloj

Ob prihodu ameriškega ministra za kopno vojsko Pacea v Rim je menila socialdemokratska agencija Roma, da mora v interesu Italije izraziti svoje začudenje nad zaupanjem zavezniških vlad do Tita in njegovega režima, katerega je glede pomoči v orožju naznanilo le malo manj kot Italiji.

»Tu ne gre za razloge negodovanja in ogorčenja, ki jih Italija ima pravico občutiti do Jugoslavije zaradi nacionalnih nasprotij in zavračanja totalitarnega režima, ampak gre v stvari za primerjavo politično-strateškega položaja Italije in politično-strateškega položaja Jugoslavije obojema za primerjavo med malim številom jugoslovanskih divizij, slabo opremljenih z nemškimi in sovjetskimi orožjem, in pomembnost italijanske oborožitve. Če v Italiji obstoja komunistična stranka — zaključuje Roma — ni zato nič manj res, da so v Jugoslaviji težka notranja nesoglasja in nasprotovanja med različnimi nacionalnimi strankami.«

Ne kaže popolnoma prezreti teh »grenkih opazk«. Italija ima, kot pravi agencija, razlogov, da je ogorčena zaradi jugoslovanskega nacionalnega postopka. Zdi se nam, da sanjamo... Kaj pa naj potem pomeni videmski proces? Kaj naj pomenijo razlastitve slovenske narodne posesti? Kaj odpušči iz služb naših ljudi, kaj odrekajo delovnih knjižic, odvzemanje državljanstva, in vse to iz edinega razloga, ker se naši ljudje drznejo doma govoriti slovensko? Kaj pa pomeni uveljavljanje fašističnih zakonov glede uporabe našega jezika v naših krajih? Kaj naj pomeni prepoved našim občanom, da o svojih zadevah razpravljajo v svojem jeziku?

Ce si torej agencija Roma drzne govoriti o razlogih italijanske ogorčenja, tedaj se drzko sklicuje na neznanje in neobveščenost Američanov. Počena torej tisto, kar je Italijanom sicer že dostikrat uspelo, vendar pa ima vse manj izgledov, da bi taki pozivi v bodoče imeli uspeha.

Enako drzko je tudi ugovarjanje obliči pomoči v orožju, ki jo zavezniški dajejo Jugoslaviji. Ali ni mar Jugoslavija bližja dosegu sovražnika? Ali ne bo v primeru vojne prav njo zadel prvi udarec? Posebno drzko pa je omalovaževanje jugoslovanske vojne sposobnosti v primeru z italijansko. Američani so tako v Jugoslavijo kot v Italijo poslali svoje strokovnjake, ki bodo menda že znali razlikovati bistvo od zunanosti, jedro od lupine. In agencija Roma tem strokovnjakom ne bo solila pamei, niti jim bo uspela vsiliti svoja razlaganja!

Kar pa zadeva omalovaževanje jugoslovanske in povzdigovanje italijanske vojne sposobnosti, pa nihče ne more biti prerok. Vendar nas izkušnja uči, da so bili za časa veličine Turčije prav južni Slovani ščit in obramba Evrope skozi polnih tri sto let, dočim se je Italija pod zaščito te jugoslovanske vojne sposobnosti mogla zibati v objestni varnosti, da sploh ne govorimo o izkušnjah iz zadnje vojne, ki je videla junaško borbo tako rekoč golorokihi Jugoslovancov z dobro oboroženimi nemškimi vojniki. Zato pomeni omalovaževanje jugoslovanske vojne sposobnosti nesramnost, a najmanj razloga imajo za kaj takega prav ... kričači agencije Roma.

Prispeli smo šele na pol poti, pa zato moramo še korak dalje. To ograjevanje italijanskih polslužbenih krogov od zahodnih zavezniških ima svoj razlog v doslej negativnem izgledu za rešitev tržaškega vprašanja. Na to kaže tudi nedavni korak italijanskega veleposlanika v Washingtonu Tarchianija, ki odkriva, da so Italijani z isto predrznostjo znova pogreli »menico« z dne 20. marca 1948.

Sprito tega početja se pač moramo vprašati, če so Angloameričani pozabili na drugo in tretjo točko Wilsonove poslanice ameriškega kongresu od 11. februarja 1918, po katerih »narod in pokrajina ne smejo biti predane in izročene kot živina ali šahovske figure, in da se ozemeljske določbe morajo izvršiti v korist prizadetega prebivalstva in ne kot sestavni del neke pogodbe ali sporazuma med dvema nasprotujočima si državama.«

Mi se torej moramo nadejati, ne le zaradi časti in ugleda zahodnih zavezniških in Združenih narodov, da Wilsonova načela ne bodo pozabljena. To upamo ne le v svojo korist, ampak tudi zaradi tega, ker je naša narodna stvar na tej važni točki povezana z usodo in bodočnostjo evropske celine. Da bi to bilo jasno, zadostuje, če osvetlimo nekaj čudnih strani italijanske politike.

Italija se smatra za demokracijo, državo, ali to je ne ovira, da izigrava v tržaškem vprašanju in nasprotju nam voljo prizadetega prebivalstva, kar je v toliki meri prišlo do izraza pri zadnjih volitvah, ko so tržaški volivci z začudenjem prisostvovali dovažanju 40 tisoč zunanjih glasovalcev.

Zadnje čase sta izšli dve publikaciji. Prva izpod peresa prof. Diega De Castra, ki zaenkrat enostavno objavlja listine, druga pa izpod peresa prof. Roletta z naslovom *Trieste e i suoi problemi*.

Ta druga publikacija kaže očitno tendenco, dokazati, kako Trstu — zaradi postopnega prehoda podonavskega prostora v hambursko območje — ne preostaja nič drugega, kot da se »vrstvi in okvir italijanskega gospodarstva, če hoče ohraniti svojo življenjsko sposobnost. Ta zamisel ni nova, saj jo je podal že Silvio Benco v svojem članku o Trstu v listu *Il Ponte* februarja 1948. leta.

Zanimivo je pa vprašanje, kam naj vse to vodi. Dejstvo, da je Trst pred neposredno nevarnostjo, da izgubi vse svoje zaledje, ni posledica nemškega prodiranja v smeri Podonavja, ampak ima svoj razlog v dejstvu, da je bil podonavski prostor odrezen od Jadrana.

Dokler je bil Trst povezan z zaledjem, je to zaledje trlo milijarde, in to ne samo avstrijskega in jugoslovanskega denarja, ampak je zanj prispevalo celo češko in poljsko zaledje (Roletto sam pripoveduje o zvezah Trsta z Galicijo in Bukovino). Samo dejstvo, da je bil Trst odrezen od svojega zaledja, je krivo, da se je dunajska trgovina z bližnjim vzhodom presušila na podonavsko pot in zapustila tržaško. Toda odrezanost Trsta od Podonavja je zakrivilo še nekaj: priključek Avstrije k Nemčiji (*»Anschluss«*).

Zanimivo pa je, da se italijanska javnost, ki se po agenciji Roma tako odločno zgraža nad fašizmom, danes ne pomišlja, da ne

bi naglaševala »neprijetne odsotnosti Nemčije« v skupnosti evropskih narodov. »Pozabiti moramo na sovraštvo do Nemcev,« pravijo Italijani, »ker sta vojna in mir, napad in obramba strateški vprašanji in ne moralna vprašanja.« Zato je neumno bati se Nemčije — pravijo Italijani — saj so bila tudi proti njej zagrešena barbarstva in norost brezpogojne predaje.

Gre za sledeče: Ali smo priče osamljenega znaka družjenja Italije z Nemčijo in s tem obnavljanja osi, ki je spajala Hitlerja z Mussolinijem? Odgovor na to vprašanje ni tako enostaven in ni zdaj prilika, da bi ga izvajali. Toda politika ne računa samo z dejstvi, ampak tudi z možnostmi in med slednje prihaja v obzir tudi možnost, da se iz zopetne priključitve Trsta po Italiji in iz novih tržaških potreb razvije nujnost sporazuma Italije z Nemčijo, seveda najprej samo gospodarske, kasneje pa tudi politične prirode.

Da uvidijo to možnost in že zdaj predvidevajo zahteve evropskega ravnotežja ter nove ureditve evropske celine, ali ni prav to dolžnost ter še kako nujna dolžnost in odgovornost zahodnih zavezniških?

Podvodno oko

Odkar so s podvodno televizijo odkrili 88 metrov globoko ležišče razbitin ponesrečene britanske podmornice Affray, ki se je potopila pred dvema letoma v Rokavskem prelivu, so televizijski strokovnjaki tovarne Pye Ltd. iz Cambridgen, in britanske admiraltete razvili podvodno oko, ki ga lahko uporabljamo za vse raziskave v globini do 380 metrov. Britanski znanstveniki pa še nadalje delajo na razvoju podvodne televizije, ki je velike važnosti zlasti pri raznih reševalnih delih. »Ok« televizijske kamere je namreč mogoče uravnati iz daljave. Podvodna televizija pa bo tudi veliko pripomogla k boljšemu poznavanju oceanografije.

Jesenski zbor SDZ

SDZ priredi tudi letos svoj tradicionalni jesenski zbor in ljudsko slavlje, dne 21. septembra 1952, na Opčinah, ob 16. uri, za pokopališčem. Letošnja manifestacija SDZ sovpada v čas najusodnejših odločitev vprašanja našega obstoja.

Ob tej priliki bomo vsi Slovenci tega ozemlja najenergичnejše protestirali proti:

- 1) Vsakršnemu razkosanju STO-ja,
- 2) Kakršni koli priključitvi h kateri koli tuji državi in skupnosti,
- 3) Solastništvu kakršne koli oblike,
- 4) Kakršnemu koli plebiscitu,
- 5) Vsakemu obnavljanju fašističnih metod požigovanja in uničevanja naših kulturnih, gospodarskih in političnih ustanov,
- 6) Siehernemu zapostavljanju in diskriminaciji našega življa na Tržaškem.

Zahtevali pa bomo popolno uveljavljanje Svobodnega tržaškega ozemlja in brezkompromisno spoštovanje mirovne pogodbe z Italijo, kar edino odgovarja življenjskim potrebam STO-ja in potrebam njegovega širokega zaledja.

Z množično prisotnostjo vseh Slovencev tukajšnjega ozemlja, ki so z nami v teh življenjskih vprašanjih istih misli neglede na politično prepričanje, bomo pred vsem svetom prav v teh dneh izpričali svojo naravno in pravično zahtevo, da politični odločevalci predvsem upoštevajo voljo avtohtonih Slovencev na tem ozemlju.

Govorilo bo več govornikov.

Po sporedu ples in zabava. Deloval bo domač buffet.

Srednji sloj slovenskega naroda na splošno, še posebej pa na Tržaškem in Gorškem, sestavljajo samostojni obrtniki, mali trgovci, mali podjetniki, nameščenci in uradniki vseh vrst. Zakoni svobodnega gospodarstva povzročajo, da sloj nastaja in rase zlasti v mestih. Zaradi tega ga pogosto označujemo z imenom »meščanstvo«. Tisti, ki jim je zlasti iz posebnih političnih vzrokov ta socialna plast trn v peti, uporabljajo zanjo psovko »buržuazija«.

Srednji sloj, meščanstvo ali »buržuazija« je neobhodno potrebna socialna, gospodarska in kulturna sestavina vsake skladne narodne skupnosti. Narodu, ki ne pozna velikega gospodarstva in velikega podjetništva, daje prav socialno zdrav in trden srednji sloj potrebnom gospodarsko silo in odpornost, da more vzdržati in se ohraniti. To velja zlasti za tako izpostavljena področja, kakor je naše.

Meščanstvo je dalje pri vsakem narodu hrbenica in nosilec prave narodne zavesti in vsakega napredka. Zaradi svoje gospodarske neodvisnosti, ki mu omogoča stalni stik s svetom in splošnim razvojem, je srednji sloj tisti svobodoljubni element, ki preprečuje, da bi ves narod postal plen reakcijskih vplivov z leve in z desne.

Iz istega vzroka je slovensko meščanstvo bilo — ali bi vsaj moralo biti — pospeševalec kulture, omike in duhovnega napredka. S tem je opravljalo bistveno nalogo pri splošnem razvoju slovenskega naroda ter bilo v marsičem temelj in gonilo tega razvoja.

Morda nikjer med Slovenci ni bila ta vloga srednjega sloja tako vidna kakor prav tukaj. Slovenski obrtnik, slovenski trgovec, slovenski podjetnik, slovenski nameščenec in uradnik je bil tisti, ki je s svojim delom in svojo zavednostjo ustvarjal gospodarske, socialne in kulturne temelje za ohranitev slovenske v teh obrobni predelih naše zemlje.

Gospodarske ustanove, ki so jih postavili na noge ti ljudje; šole, ki jih je vzdrževala njihova požrtvo-

valnost; kulturne ustanove vseh vrst, ki so pred prvo svetovno vojno v Trstu in drugod tako cvetele; pogumno javno izpovedovanje slovenske ob vsaki priliki in ob vsaki nevarnosti — te stvari so slovenstvo na tem področju zasidrale tako, da ga dvajset let fašizma in sovнизma ni moglo izkoreniniti.

Slovenski srednji sloj je bil tisti, ki je s svojim vzgledom in svojim delom dajal poguma slovenskemu malemu človeku, da se je kljub vsem naskokom tujstva držal svoje narodne skupnosti in ostal sin svoje matere. Gospodarski uspehi slovenskega obrtnika, trgovca, nameščenca in človeka svobodnih poklicev so tudi slovenskega proletarca tukaj bodrili in opominjali, da je s pogumom in delavnostjo mogoče vsakemu Slovincu uspeti in obstati.

Povrh tega je slovensko meščanstvo v Trstu in drugod bilo prisiljeno živeti v vsakdanjem stiku s tujim narodom. Temu je zato v dejanju dokazalo, da smo Slovenci samostojni, zrel, sposoben in omikan narod. Tako nam je od tujca naravnost izsiljevalo priznanje o pravici do življenja in obstanka tukaj.

Fašizem in komunizem sta se po mnenju srednjega sloja za ohranitev slovenstva na tej zemlji dobro zavedala. Zaradi tega sta brezobzirno udarila po njem.

Fašizem ga je skušal gospodarsko, socialno in človeško uničiti, uničeval in ropal je slovenske gospodarske ustanove in posameznike. Vzel je slovenskemu meščanstvu sieherno možnost za kulturno izživeljanje in uveljavljanje in s tem možnost za zdrav vpliv na vse slovensko narodno življenje. S krivičnim političnim razlikovanjem, poniževanjem in preganjanjem je skušal vlivati v slovenski srednji sloj malodušje in obup, da bi zapustil svoje mesto, s čimer bi slovenski narod na Primorskem izgubil hrbenico.

Pogum, s katerim je večina slovenskega meščanstva tem brezobzirnim težnjam fašizma nasprotovala, je slovenskemu srednjemu sloju v čast. Vrh tega pa mu daje tudi pravico, da dobi v naši narodni skupnosti spet tisto mesto, tisto spoštovanje in tisto besedo, ki mu gre.

Komunizmu je slovenski srednji sloj bil tudi silno na poti pri njegovih prizadevanjih za socialno gospodarsko in človeško izenačenje ter zasužnjevanje slovenskega naroda. Ker je njegovo odpornost proti vsakemu raznarodovanju in komunizmu in drugače kakor politično in socialno raznarodovanje — poznal, ga ni skušal naravnost likvidirati, kakor se je to zgodilo drugod. Pač pa je napel vse sile, da bi ga zmešal, razkrojil ter ga duhovno in gospodarsko spoletariziral.

Dva največja sovražnika slovenstva, fašizem in komunizem, sta se torej z vso silo spravila na uničenje slovenskega srednjega sloja na tem področju. To nam bolj kakor vse drugo dokazuje, kako pomemben je ta sloj za ves narod in za njegovo bodočnost.

Slovenska demokratska zveza se te resnice dobro zaveda. Za svoja glavna cilja si je postavila ohranitev in utrditev slovenstva na teh tleh ter dosego socialne pravičnosti za vso slovensko narodno skupnost.

Zahod pozdravlja ta razvoj. Britansko stališče in zanimanje se izraža v Edenovem namenu, da obišče v kratkem Beograd. Ne glede na splošno zadoščenje nad tem, da raste iz razvalin prejšnjih sporov novo prijateljstvo, tudi vsi na splošno priznavajo, da bi bilo težko braniti življenjsko važna grška in turška področja v Trakiji proti napadu od severa brez jugoslovanske sodelovanja. Taka obramba Trakije bi morala v resnici zavzemati prvo mesto na seznamu za vsako resno načrtovanje glede »balkanskega bloka«.

Pred več kot štirimi leti so se zahodni zavezniški s svojo nesrečno izjavo o vrnitvi cellega Svobodnega tržaškega ozemlja Italiji odločno postavili na Jugoslavijo nasprotno stran. Toda ni treba biti velik realist, da lahko človek pravilno oceni tisto, kar se je od takrat zgodilo — od preloma med Jugoslavijo in kominformom do spoznanja, da Sredozemlje ni mogoče v celoti braniti iz Pariza ali tudi iz Neaplja in da je neke vrste vzhodna obrambna skupina, zaradi katere bo jugoslovansko sodelovanje še dragocenejše, potrebno. Trenutno je zaradi razlik, ki delijo obe deželi, malo upanja, da bi moglo priti do take obrambne koordinacije, kakor se bo morda porodila iz nove jugoslovanske politike do drugih jugoslovanskih sojed, tudi med Italijo in Jugoslavijo. Toda nič ni bolj potrebno kakor to.

(Konec prihodnjic)

Ameriški list *Washington Post* prinaša članek o ameriški pomoči Jugoslaviji, v katerem je med drugim rečeno:

»V sklepu, da bomo poslali Jugoslaviji ameriška reakcijska letala, tanke in težko topništvo, se zrcali zdrav vojaški čut. Kakor bi moralo biti že do zdaj jasno, to ne pomeni odobravanja komunistične vlade maršala Tita. Temeljni ameriški — in zahodni — interes za Tita ni ideološkega značaja, ampak gre le za to, da ohranimo njegov režim neodvisen in mu omogočimo, da se bo lahko sam branil pred napadom. Med Moskvo in Beogradom vlada tak hud razkol, da Tito nima druge izbire, kakor da se obrne na Zahod. Kremelska sovražna gonja proti Titu je morda še hujska kakor proti Združenim državam. Tito je široko važen potencialni zaveznik v širšem boju proti sovjetskemu imperializmu.

Ameriški vojaški opazovalci, ki so se vrnili iz Jugoslavije, so dobili ugoden vtis o organizaciji in morali Titovih 32 divizij, čeprav je njihova oprema zaenkrat še slaba. Poleg tega Jugoslovani dobro uporabljajo ameriško orožje, ki so ga že dobili, in so omogočili ameriško nadzorstvo nad svojimi zadevami in v deželi. Dejstvo, da so dobili sovjetski sateliti zdaj letala MIG-5S, je še nadaljnji razlog, da dobavimo Titu reakcijska letala.

Temu se pridružuje še očitno dejstvo, da je zdaj med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo več sodelovanja

ZAHODNI TISK O JUGOSLAVIJI

in da je zavladalo pristranejšo ozračje med njimi, četudi se ne približuje zavezništvo. Seveda je, važno za Ameriko, da se izogne temu, da bi oboroževala Tita na stroške severnoatlantskih držav — in da se izogne celo temu, da bi vzbudila tak vtis. Dokler je preskrba z orožjem omejena, naj imajo severnoatlantske države prednost. Toda zahodni Evropejci morajo tudi vedeti, da je iz vseh praktičnih namenov Tita neoficielni pomočnik severnoatlantskega zavezništva... Tito ima zaslugo, da je v prvi strelni črti in da se vendar ni ustrašil groženj.

Washington Star je v zvezi s sklepom, da bo dobila Jugoslavija pomoč v težkem orožju, napisal naslednji komentar:

»Maršal Tito je kljub svojemu komunizmu posebne vrste, eden tistih sovražnikov, ki jih Moskva najbolj črta. Poleg tega je treba omeniti — naj že govorijo proti njemu, kar hočejo — da je le iz trgne svoje države iz krempljev železne zaveze in dal jasno razumeti, da se bosta on in njegova vojska, ki ji poveljuje, zagrizeno bojevala, da bi zaustavila in odbila vsak napad, ki bi ga sprožile sosednje sovjetske podložniške države. Čeprav je njegovo pojmovanje in opisova-

nje svobode še zelo pomanjkljivo, ga vendar v smislu gornje ugotovitve lahko upravičeno smatramo za zaveznika svobodnega sveta, in sicer takega, ki zasluži tisto vrsto pomoči, katero so mu Združene države zdaj obljubile. Če rečemo, da je Tito zaveznik, seveda nočemo reči, da je prijatelj v navadnem smislu te besede. Zaveznik je zato, ker ga k temu sili njegov lastni nagon samoobrambe. Toda celo v tem smislu je nameravana pomoč vsaj, če že ne dobra naložba, pa vsaj upravičeno preračunano tveganje.

Ta pomoč, ki bo znatno večja, kakor pa je bila vojaška oskrba, ki jo je dobival od Združenih držav v proračunskem letu 1951 in 1952, bo v obliki tankov in težkega topništva ter reakcijskih letal, pa tudi vozil, naprav za zvezo in lahkega orožja. Do sklepa, da bodo povečali pomoč Titu, je prišlo na podlagi ugotovitev ameriških generalov, da napravijo Titove sile — častniki in vojniki — odločno ugoden vtis, kar se tiče izvežbanosti, sposobnosti, morale in spretnosti pri uporabi modernega orožja in da lahko zaradi tega Združene države upravičeno pomagajo še bolj okrepiti njihovo moč.

Nikakega dvoma skoro ni o tem, da bo nameravana ameriška pomoč Titu v znatni meri odtehtala, a še

ne odpravila resnično in stvarno nevarnosti, ki je v dejstvu, da je Kremlj težko oborožil podložniške države, Madžarsko, Romunijo in Bolgarijo. Z drugimi besedami se to pravi, da bo z našo vojaško naložbo v Jugoslaviji balkansko ravnotežje sil tako popravljeno, da bo služilo kot nadaljnji opomin pred napadom v tamkajšnjem strategično silno važnem delu sveta. In vsak tak opomin bo seveda pomagal izboljšati splošno zahodno stališče nasproti Sovjetski zvezi.

Britanski tisk živahno razpravlja o novi jugoslovanski politiki do sosedov in se v splošnem sklada z ugotovitvijo, da se položaj na vzhodnem Sredozemlju in na Balkanu zaradi tega postopno spreminja na bolje. *Times* piše:

»Najprej je prišlo izboljšanje v jugoslovanskih odnosih do grške in turške sosedje, izboljšanje, ki je bilo sredci poletja že dobro vidno. Jugoslavija se je pokazala pripravljeno iti daleč v uskladenju obrambnih brežv v tem delu sveta, in to brez formalne pogodbe ali sporazuma. Nato je zavezništvo vrhovno poveljstvo v Evropi ustanovilo poseben glavni stan za kopenske sile južnega področja — za vojaške sile obeh držav, ki sta zdaj pristopili k Severnoatlantski o-

brambni pogodbi, namreč Grčije in Turčije. Končno so Američani sporočili Jugoslovancem, da lahko pričakujejo znatno povečanje ameriške vojaške pomoči v prihodnjem letu.

Jugoslovanski predstavniki — od maršala Tita pa vzhod — so vedno zatrdljivi, da Jugoslavija ne more pripadati nobeni politični ali obrambni skupini držav, kakor je na primer Severnoatlantska obrambna zveza. Toda praktični učinek razvoja, ki je zdaj v teku, bo jasno ta, da bodo jugoslovanski vojaški napori in obrambni načrti tako tesno kot le mogoče povezani z grškimi in turškimi in tako posredno tudi s Severnoatlantsko obrambno zvezo.

Vsa znamenja v zadnjem času potrjujejo vtis, da se pojavlja nova obrambna skupina držav. Jugoslovanski veleposlanik v Atenah je nedavno izrazil prepričanje, da se bosta Grčija in Jugoslavija skupno uprli napadalcu. Iz Beograda bo v kratkem odpotovalo vojaško odposlanstvo višjih častnikov v Grčijo, in to bo mogoče pomenilo začetek vojaških razgovorov, od katerih je pričakovati, da bodo privedli do neke vrste obrambnega dogovora med Jugoslavijo in njenima vzhodnima sosedskima sosedoma.

Zahod pozdravlja ta razvoj. Britansko stališče in zanimanje se izraža v Edenovem namenu, da obišče v kratkem Beograd. Ne glede na splošno zadoščenje nad tem, da raste iz razvalin prejšnjih sporov novo prijateljstvo, tudi vsi na splošno priznavajo, da bi bilo težko braniti življenjsko važna grška in turška področja v Trakiji proti napadu od severa brez jugoslovanske sodelovanja. Taka obramba Trakije bi morala v resnici zavzemati prvo mesto na seznamu za vsako resno načrtovanje glede »balkanskega bloka«.

VESTI s TRŽAŠKEGA

PREOSNOVA ZVU Izvajanje londonskih sklepov

Dne 1. septembra je s področni poveljnik, general T. J. Winton, naznanil, da je izvedena preosnova ZVU, kakor jo določa londonska spomenica o sporazumu.

S tem dnem je dr. Vitelli prevzel svojo dolžnost kot višji upravni ravatelj.

Italijanska vlada je imenovala uradnike, ki bodo delovali pod neposrednim vodstvom dr. Vitellija, in general Winton je odobril njihova imenovanja.

Ti uradniki so:
Ravnatelj za notranje zadeve in šef notranjega oddelka dr. Adolfo Memmo

Šef oddelka za socialno skrbstvo prof. Carlo Schiffrer

Načelnik zdravstvenega urada prof. Albino Boccia

Šef statističnega oddelka dr. Mario Franzil

Načelnik gasilske službe ing. Claudio Catalano

Šef oddelka za delo ing. Ernesto de Petris

Šef prosvetnega urada prof. Giuseppe Fadda

Ravnatelj oddelka za finance in gospodarstvo dr. Lino Sartori

Šef finančnega oddelka dr. Eugenio D'Avanzo

Šef gospodarskega oddelka dr. Francesco Leimi

Šef oddelka za promet in načelnik urada za železniški promet ing. Filippo Bette

Načelnik urada za cestni in motorni promet ing. Giuseppe Trivellato

Načelnik urada za civilni promet ing. Eduardo De Antonellis

Šef oddelka za javna dela dr. Vincenzo Caffarelli

Šef oddelka za proizvodnjo dr. Vincenzo Berton

Šef oddelka za posojila dr. Alceste Silvi Antonini

Načelnik urada za kmetijstvo in ribarstvo dr. Gualfardo Piccoli

Poveljnik finančnih straž podpolkovnik Aldo Duce.

Hkrati z imenovanjem dr. Vitellija je bil mr. Foden imenovan za posebnega ravnatelja za varnost, ki bo neposredno vodil naslednje oddelke ZVU: javna varnost, pristanišni ravnateljstvo, urad za nadzorstvo nad pomorskim prometom, urad za razseljene osebe in begunce, vojaški urad za potna dovoljenja in pošte ter telekomunikacije.

Polkovnik Voorhis bo tudi v reorganizirani ZVU ostal na dosednjem mestu kot ravnatelj urada za pravne zadeve.

Dr. Vitelli, mr. Foden in polkovnik Voorhis bodo podrejeni neposredno področnemu poveljniku, ki je tudi imenoval polkovnika Burgerja za načelnika svojega štaba pri ZVU.

Tako se je torej demokracija porigrala z nami. Ne samo z nami Slovenci, ampak tudi s tržaškimi Italijani.

V londonskem sporazumu so nas

(Nadaljevanje s prve strani)

Ce pa je predpostavka trojnega predloga gnila, je pač enak tudi njegov zaključek, pa naj mu Guerriero daje že kakršno koli obliko.

Guerriero namreč trdi, da so v trenutku podajanja tega predloga izhajali iz dejstva, da odgovarja povrnitev celotnega ozemlja Italiji željam prebivalstva. Zelo zanimivo pa je, da kakšnih zaključkov prihaja na podlagi tega tako dvomljivo dejstvo.

Plebiscit bi se pač moral izvršiti. Toda ta plebiscit ne bi smel imeti za predmet opredelitve tržaškega prebivalstva za svobodno državo, ampak samo izbiro med Italijo ali Jugoslavijo. Tako si Guerriero predstavlja svobodni Tržačanom bi bilo prepovedano izraziti se za svojo neodvisnost! Zato, ker so trije bivši zahodni ministri zunanjih zadev izrazili mišljenje, da bi se ta neodvisnost ne mogla odbrati, bi bili prisiljeni, opredeliti se ali za demokracijo ali za demokracijo. Zato, ker so trije bivši zahodni ministri zunanjih zadev izrazili mišljenje, da bi se ta neodvisnost ne mogla odbrati, bi bili prisiljeni, opredeliti se ali za demokracijo ali za demokracijo.

Slovenec enostavno izločili iz vsakega javnega udeleževanja, ko so določili, da more zavzeti odgovorno mesto v tržaški upravi samo Italijan. Zaman so bile doslej vse naše pritožbe, da takih plemenskih diskriminacijskih določil zares nismo pričakovali od anglo-ameriške demokracije, ki upravlja naše področje v imenu Varnostnega sveta Združenih narodov. Cemu listina o človečanskih pravicah, čemu obsodba rododora, čemu borba za demokracijo, če, ko vsega tega Varnostni svet Združenih narodov ne izvaja na področju, ki je njemu podrejen?

Kar pa se tiče tržaških Italijanov moramo ugotoviti, da sta v novi upravi samo dva, in sicer Schiffrer v uradu za socialno skrbstvo in Boccia v zdravstvenem uradu (Franzil je Furlan, de Petris pa Istran). Pravijo, da so novi rimski funkcionarji vse štiri ohranili v službi le zato, ker niso vedeli kam z njimi. To naj bo v pomoč vsem onim tržaškim Italijanom, ki slepo sledijo prividom irenditizma, namesto da bi zagovarjali samostojnost našega ozemlja, na katerem bodo lahko i tržaški Slovenci i tržaški Italijani sami upravljali svoje življenjske zadeve.

Sklad v spominu Sergija Tončiča

Pred kratkim nas je za vedno zapustil visokošolec Sergij Tončič. Nenadna smrt, ki je hudo prizadelo družino, je zapustila tudi globoko vrzel med slovensko visokošolsko mladino v Trstu.

V počastitev njegovega spomina je bil te dni ustanovljen poseben sklad za prostovoljne prispevke, s katerimi si bodo slovenski visokošolci v Trstu ustanovili strokovno knjižnico.

Vljudno naprošamo slovensko javnost, da prispeva k uspehu tega sklada. Odbor, v katerem so zastopani vsi slovenski visokošolci tržaške univerze, bo v kratkem objavil vse zadevne podrobnosti.

Slovenski visokošolci

Drobne s Proseka

V nedeljo 7. t. m. so na Proseku priredili zelo lepo cerkveno svečanost.

V proslavo Malega Smarna prirejajo pri nas tradicionalno procesijo. Letos pa so po polnih 33 letih spet enkrat nosili pri procesiji Marijin kip. Izredna gorečnost je lep Marijin kip zagrnila s številnimi vencami, cvetnimi blazinami in šopki, vse v snežni belini. Kip je izmenoma nosilo po 8 belo oblečenih deklet in po 8 mladeničev. Procesijo je vodil kanonik tržaškega kapitlja prečastiti g. Kramarič.

Prav posebno lepe so bile narodne noše, ki prihajajo prav ob takih prilikah do polne veljave. Velika škoda je, da narodne noše v tržaški okolici potujejo v grob s svojimi lastnicami. Zeleli bi, da

ITALIJANI IN PLEBISCIT

(Nadaljevanje s prve strani)

mer takega plebiscita nenevaren. Ce pa bi se svobodno izražanje prizadetega prebivalstva moralo zaokroževati s takimi nenaravnimi pregradami in če bi se Tržačanom kakor konjem postavljale politične ovesnice, naj nam Guerriero in njegovi došepetali razložijo, kaj potem še preostaja od pojma demokracije in svobodne samoopredelitve? Plebiscit Tržačanov, ki bi jim bilo prepovedano izraziti se za svojo svobodno državo, bi bil le zamah vsakega demokracijskega načela, bi pomenil pristaneč zahodnih zaveznikov na politiko odkritega nasilja.

Ali so pa žrtve druge svetovne vojne res padle za to, da omogočijo Italiji njeno nesrečno politiko tlačenja in izigravanja svobode ter dušitve Srednje Evrope in posrednega podžiganja nesloge in nemira na tej celini? Naj zadošča Italiji, da ji je svet mnogakoli opustil in da je ona med tistimi zahodnimi narodi (kar se vidi po uspehih njenega finančnega ministra Pella), ki jo naravnost razvaja. Če pa zahteva pooblastilo za tlačenje in za osmešitev najsvetejših pravice ljudi tega ozemlja (ko iz videmske tožbe vemo, kakšni plodovi svobode cvetejo na italijanskih tleh), je to ne le hrabrost, ampak že drznost.

Naše otroke v slovenske šole!

S tem pozivom ne načenjamo nobene propagande za vpis v slovenske osnovne, strokovne in srednje šole.

Prepričani smo, da vsi slovenski starši prav dobro vedo, kakšna je njihova dolžnost v današnjih okoliščinah, ko se vsi tržaški Slovenci kot en mož borimo za samostojnost in svobodo našega ozemlja.

Slovenska šola na STO-in je središče, okoli katerega se suče vse naše mlado javno izživiljanje. V naši šoli vzgajamo v narodnem duhu naraščaj, ki bo od nas prevzel veliko dediščino, ki skozi trinajst stoletij prehaja iz roda v rod na Tržaškem: slovensko besedo, kraški ponos in trdno narodno zavest!

Naj ne bo omahljivca, ki bi v trenutnem dvomu ali šibkosti podlegel pritisku italijanskih nestrpnostev, in tako zaigral bodočnost svojega otroka!

V slovenski šoli bo slovenski otrok predelal tudi ono snov, ki je predpisana za vse italijanske šole našega področja. Obvladal bo tako oba tukajšnja jezika in s tem dobil večjo možnost zaposlitve.

ZATO SLOVENSKE OTROKE V SLOVENSKE ŠOLE!

ZAHTEVA PO SKLICANJU izredne seje občinskega sveta v Nabrežini

Kot je nedeljski *Primorski dnevnik* objavil, je poslalo devet občinskih svetovalcev županu g. Terčonu v Nabrežini zahtevo, naj skliče izredno sejo občinskega sveta, na kateri naj bi razpravljali o sledečih vprašanjih:

- 1) Imenovanje tolmača pri sejah občinskega sveta,
- 2) Razprava o občinskem proračunu za leto 1953,
- 3) Imenovanje komisije, ki naj preišče obtožbe odbornika Slavca proti sedanjemu županu Terčonu.

Po kratkem odmoru, katerega so nekateri aktivisti izkoristili, da po bučni volilni borbi nekoliko pozdravijo svoje živce v raznih toplotah in letoviščih, je začel propagandni stroj OF spet delovati, kateremu seveda točno sekundirajo tudi neodvisni odvisni in predstavniki SKSZ. No, nič hudega; saj, če bodo hoteli, bodo vedno našli snovi, zaradi katerih bi občinski svet lahko stalno zasedal na izrednih sejah. Vendar je vprašanje, če bo to vedno v korist red-

nemu občinskemu delovanju. Pogledimo zdaj, kaj zahteva naša budna opozicija, kateri je tako zelo pri srcu le splošna korist naših občinarjev.

Zahtevajo stalnega in gotovo zapriseženega tolmača, ki bi točno tolmačil vse, kar se na seji govori. Mislimo, da to ni nujno potrebno, ker sedanjí občinski svet je sestavljen iz 19 Slovencev in 1 Italijana, ki dobro govori, a še bolje razume slovenščino. Po našem mnenju naj vsak občinski svetovalec govori v svojem jeziku, ker ga bodo vsi ostali razumeli. Če bi pa le kdo vsega ne razumel, so vendar v vseh skupinah ljudje, ki bi lahko takoj nastopili kot tolmači. V prejšnjem občinskem svetu je bilo od 20 svetovalcev 6 Italijanov, a nikomur ni padlo na misel, da bi klicali uradnega tolmača. Bil je prisoten občinski uradnik, več obeh jezikov, a tudi razni svetovalci so sami prevajali v slovenščino ali italijanščino, kakor je bilo potrebno. Imenovanje stalnega in zapriseženega uradnega tolmača bi po našem mnenju bilo nepotrebno tudi iz razloga, ker bi to bilo v novo breme občinskega proračuna.

Glede občinskega proračuna za leto 1953 pa mislimo, da se o tem ne more razpravljati na izrednem zasedanju občinskega sveta, pač pa je to postavka, o kateri se mora razpravljati samo na rednem zasedanju.

Glede zadeve Slavca - Terčona pa je bilo nekaj vsem obč. svetovalcem LSS jasno, da je obtožba Slavca brez vsake podlage. Sele potem, ko se SDZ v Nabrežini ni pustila likvidirati od OF in njenih zaveznikov, je padel madež dvoma na g. Terčona in le skrb, kako naj sedita skupaj v ožjem odboru Slavca in Terčona, je narekovala devetim občinskim svetovalcem predlog, naj se ta zadeva razjasni. Toda pozabili so, da je ta zadeva še vedno pred sodiščem in da bi bilo treba počakati, da sodišče izreče svojo besedo. Sele ko bo sodba izrečena in bi se z njo občinski svet ne strinjal, bi lahko zahtevali nove in bolj učinkovite ukrepe, da se zadeva popolnoma razčisti. Čudno pa je to, da so bili vsi letni občinski računi odobreni od ožjega odbora, v katerem je sedel tudi predstavnik OF; pregledani od revizorjev, imenovanih od obč. sveta, v katerem je spet bil znani aktivist OF; nato končno odobren od občinskega sveta, v katerem je bila OF zastopana po treh svetovalcih. Ne glede na to, da so bili vsi ti računi natančno pregledani in o dobreni po posebnih računskih pregledovalcih konskega predsedništva in ZVU. Prejšnji revizorji bodo zdaj imeli priliko pregledati še letni obračun za leto 1951 in tu bo spet zastopnik OF imel priliko natančno pregledati in ugotoviti vse nerednosti, goljufije in špekulacije. Sicer pa smo prepričani, da se preiskovalne komisije nihče ne boji.

Te so torej tri strašno važne zadeve, o katerih bi moral razpravljati občinski svet na izredni seji, kljub temu, da so organizatorji te zahteve natančno vedeli, da se začne v najkrajšem času redno jezensko zasedanje vseh občinskih svetov na našem področju.

Ne vemo, kaj bo občinski odbor glede te zahteve ukrenil, vendar smatramo, da bi bilo bolj lojalno, ko bi gospodje podpisniki zahtevali, naj se ti njihovi predlogi stavijo na dnevni red rednega zasedanja občinskega sveta, ker bo izredno zasedanje dalo le povod za nove izbruhe raznih političnih manevrov in špekulacij.

Seja tržaškega mestnega sveta

(Nadaljevanje s 1. strani)

neke spremembe. Pred glasovanjem je župan izjavil, da se take nezadostno obiskovane seje ne bodo izkoriščale, naker je večina, proti glasovanju komunistov, dr. Agneletta, dr. Dekleve in misinov ta člena sprejela.

Pri členu V. sta dr. Agneletto in prof. Cusin predlagala, naj se namo besede »prefekta« postavi predsednik cone, naker je župan pristal in je bil člen sprejet.

Tudi pri členu VI., ki pravi, da ne sme nobena tuja oseba stopiti v prostor, rezerviran za svetovalece, brez predsednikovega dovoljenja, je dr. Agneletto predlagal, da se ta zadnji novi dodatek črta, toda večina je predlog sprejela, kot je bil predlagan.

Debata je bila živahnejša pri členu XI., ki predvideva v drugem odstavku, da bi morali biti pismeni predlogi podpisani od vsaj treh svetovalcev. S tem se je hotelo skupinam in strankam, ki so predstavljene z manj kot tremi svetovalci v mestnem svetu, odvzeti možnost sploh postavljati pismene predloge, ne da bi bili prisiljeni moledovati pri drugih skupinah za sopodpise. Župan se je prepiral o upravičenosti te zahteve an je bil člen sprejet brez omenjene novotarije.

Tudi pri členu XII., ki pravi, da ne sme noben svetovalec staviti na isti seji več kot dve vprašanji, interpelaciji ali predloga, je dr. Agneletto naglasil, da je to obširna krivica za manjše skupine, posebno za one, ki imajo le po enega svetovalca. Zahteval je, da se vsaj pri vprašanjih odpravi ta omejitev. Temu predlogu so se pridružili še socialist Teiner, Fronta za neodvisnost in komunisti. Ali pri glasovanju je zmagala večina.

Člen XV. prinaša v novo predlagani obliki določbo, da občinski svet lahko sklene, da se predlogi, ki ne zadevajo občinske uprave, sploh ne vzamejo v pretes. Proti tej odločbi je nastopila vsa manjšina in ostro kritizirala odnosni odstavček člena XV. Dr. Agneletto je najprej naglasil, da pri sedanjí sestavi mestnega sveta, kjer ima večina dve tretjini vseh mest, bi bila groba krivica za manjšinske pravice, če bi bil predlog sprejet, ker večina lahko v vsakem vprašanju, ki se ne tiče občinske uprave, onemogoči manjšini postavljati predloge. Drugič je dr. Agneletto v odgovoru odv. Harabagli, ki je trdil, da je nov predlog stavljen v smislu demokracije, kjer večina odločuje, poudaril, da ima večina pač pravico od manjšine stavljen predlog sprejeti ali odbiti, ni pa nikakor demokracijo dati večini možnost, da manjšini enostavno zabrani postaviti predloge in o njih diskutirati. S tem bi se kršila svoboda govora in besede občinskih svetovalcev, kar gotovo ne odgovarja demokracijskim principom, ki jih zastopa prava demokracija. Zato naj se ne uzakoni taka občina krivica, kakor jo je predlagal občinski odbor.

Z ozirom na oster odpor, ki ga je predsednik odločil razpravljati o tem členu in je prenesel sejo na petek 12. t. m.

Z ozirom na oster odpor, ki ga je predsednik odločil razpravljati o tem členu in je prenesel sejo na petek 12. t. m.

Z ozirom na oster odpor, ki ga je predsednik odločil razpravljati o tem členu in je prenesel sejo na petek 12. t. m.

† Ana Tončič

3. septembra je umrla v visoki starosti gospa Ana Tončič, mati znanega tržaškega odvetnika in javnega delavca, dr. Frana Tončiča.

Težko prizadeti Tončičevi družini izreka uredništvo najgloblje sožalje.

OPREMLJENO SOBO z dvema posteljami v Barkovljah oddam najraje čez dan odtodni osebam. — Naslov na upravi lista.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež
Tiskar:
tiskarna »Adria«, d. d. v Trstu

Dr. N. GIGLIA
Zobozdravnik - kirurg
Proteze in zdravljenje z najmodnejšimi sistemi.
Sprejema od 15. do 20. ure
Ulica Torre bianca 43-III
(Vogal ulica Carducci)

ZDRAVNIK
Dr. FRANJO DELAK
v TRSTU
sprejema od 15. - 17. ure
v ulici Commerciale št. 10-II
Pokličite tel. št. 31813

Mizarji
kmetovalci
podjetniki
Deske smrekove, macesnove in trdi lesovi, trame in par-kete nudi najugodnejše

CALEA
TEL. 90441
Viale Sonnino, 24

URARNA UL. ROMA 19 **ZLATARNA**
VELIKA IZBIRA, PO ZARES KONKURENCNIH CENAH!
LASTNA DELAVNICA. KUPIM IN ZAMENJAM ZLATO, SREBRO IN DRAGULJE.